

BILTEN RG35

Bilten Radne grupe NKEU za Poglavlje 35
Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji

NACIONALNI KONVENT

Nacionalni konvent o Evropskoj uniji predstavlja stalno telo u okviru kojeg se vodi tematski strukturirana debata predstavnika državne administracije, političkih partija, nevladinih organizacija, stručnjaka, privrede, sindikata i profesionalnih organizacija, o pristupanju Srbije Evropskoj uniji.

RADNA GRUPA 35

Cilj Radne grupe NKEU za pregovaračko poglavlje 35: Ostala pitanja - Kosovo jeste da pomogne proces normalizacije odnosa i unapredi život građana Srbije i Kosova kroz zastupanje predloga praktičnih politika, konkretnih rešenja za implementaciju Briselskog sporazuma i kroz promociju vrednosti Evropske unije.

Radna grupa je otvorena za sve organizacije civilnog društva, profesionalna i akademska udruženja i pojedince-eksperte koji se bave ovom temom.

PORAZ NACIONALIZMA JE PREDUSLOV ZA MIROVNI SPORAZUM

Ivan Đurić, programski direktor
e-mail: ivan.djuric@yih.org

Sve smo čuli o modelima za buduće odnose Srbije i Kosova, a perspektiva o kojoj se najmanje govori je ona koja se opisuje kao naivna – čak i u najdobronamernijim krugovima. A to je da odnose Srbije i Kosova treba zasnovati na vrednostima na kojima je zasnovano i pomirenje nakon II svetskog rata, i vrednostima na kojima je utemeljena EU – to su vrednosti mira, slobode i demokratije. O tome je naivno govoriti, ili će vas nazvati naivnim ako govorite o tome na vrednosnom nivou. II svetski rat je proizveo najveće tragedije koje je čovečanstvo ikada videlo, i odgovor sveta na to je bio osnivanje međunarodnih organizacija koje će garantovati da se nešto slično nikada neće ponoviti. Odgovor sveta je bio krunisanje koncepta ljudskih prava i institucija koja će da štite ta prava.

Zašto ne pokušamo da nešto slično napravimo i danas?

Evropska unija je danas u krizi u kakvoj nikada nije bila, kada jedna članica želi da izađe iz EU. Nad time se naslađuju svi cinici, skeptici i pesimisti koji na taj način hoće da obezvrede projekat EU kao simbola mira i zajedništva u Evropi. Ali ako pogledate oko čega se lomi taj Brexit, zašto se još uvek nije desio, to je pitanje granice između Irske i Severne Irske, pitanje koje je rešeno mirovnim ugovorom – i u tome se vidi razlika u pristupu između EU i Velike Britanije u ovim pregovorima. EU po svaku cenu želi da očuva taj mirovni sporazum, a neki u VB na prvo mesto stavljaju suverenističke slobode vezane za carine i trgovinu. Za njih je to toliko jasno i očigledno da se o tome i ne vodi neka rasprava, mnogo ste više puta čuli *backstop* nego

što čujete *Good Friday Agreement*, ali to je ono što je u podsvesti svakoga dobronamernog ko govori o ovim pregovorima. To je nešto na šta treba da se ugledamo u stvaranju budućeg mira između Srbije i Kosova, ali i nešto na šta treba svi u regionu da se ugledamo u svetlu EU integracija. Evropska unija je pre svega garant mira u svojim granicama.

Velika je greška odavno napravljena, što kroz proces EU integracija prolazimo kao svaka istočnoevropska zemlja, što su naši pregovori, poglavlja, uslovi i mehanizmi slični. Mi nismo samo postsocijalističke zemlje, mi smo i postkonfliktni region, i nemoguće je da se po istim kriterijumima merimo sa baltičkim zemljama ili Češkom i Slovačkom. Naše tranzicije nisu samo demokratske i ekonomske, naša najvažnija tranzicija je iz stanja rata u stanje trajnog mira. Nas EU danas vidi kao jedan region, a mi smo jedan skup zaraćenih država i društava, koji su na nekim jako važnim nivoima društva i dalje u stanju rata – tabloidima, nacionalističkim i crkvenim elitama. Brisel mora uskladiti tu perspektivu i shvatiti da je za nas mir mnogo teže ostvariva vrednost nego vladavina prava, mada je pitanje da li ćemo i to moći da ostvarimo ukoliko pre toga ne osiguramo mir.

Problem u sadašnjem pristupu se ogleda u suštinskoj razlici između onoga što zovemo pravno obavezujući sporazum, ili onoga što bi smo zvali mirovni ugovor. Niti Srbija niti Kosovo, ali fokusirajmo se na Srbiju, ne mogu da garantuju da će pravno obavezujući sporazum ni kada bude potpisan, zapravo biti poštovan. Srbija je tolike sporazume i međunarodno pravne

akte potpisala, pa ih na kraju prekršila. Ni prva ni poslednja zemlja na svetu, ali ako pogledamo nedavnu prošlost, Srbija je između ostalog proglašena odgovornom za kršenje odredaba Konvencije o genocidu. Briselski sporazumi koji su potpisani su nam možda bliži primer, ali odnos Srbije prema međunarodnim ugovorima i sporazumima nema zlatnu tradiciju. Nije nam potreban isilovani sporazum koji će određena grupa ljudi na vlasti potpisati, da bi se sutra predomislila, ili da bi prekosutra došla neka druga grupa na vlast, a onda ga poništila, pravila se da ne postoji ili pokušala da ga izmeni.

Srbija mora da potpiše mirovni sporazum sa Kosovom, i tako treba da ga zovemo. Teško je, i svačiji ego će patiti zbog toga, ali nama je sa Kosovom i kosovskim Albancima potreban mirovni sporazum. Zato što smo vodili rat, a nikada nismo potpisali mir, nego smo to pakovali u vojno-tehničke sporazume i rezolucije Saveta bezbednosti UN. Potpisivanje mirovnog sporazuma podrazumeva i promenu odnosa prema tom ratu koji smo vodili, da ga više ne smatramo ispravnim i herojskim, nego onakvim kakav zapravo jeste bio – posledica politike aparthejda, terora, koja je rezultovala etničkim čišćenjem i raseljavanjem 800.000 Albanaca, masovnim grobnicama u Beogradu, u zapadnoj i istočnoj Srbiji.

Ako je normalizacija odnosa sa Kosovom zvanična politika na koju su svi pristali, i svi je podržavaju – i oni na vlasti, i u opoziciji, i Evropa i Rusija – svi, zašto onda radimo sve da to upropastimo? Zašto su glavni VIP gosti predsednika, Vlade, Ministarstva odbrane oni koji su osuđeni za ratne zločine na Kosovu? Za etničko čišćenje, zločine protiv čovečnosti, ubistva, masakre. Zašto skoro cela javnost čuti o tome? Zašto samo „ekstremističkim“ mirovnim aktivistima i aktivistkinjama smeta da se Pavković video linkom iz zatvora u kome služi kaznu za zločine na Kosovu, obraća u Domu vojske, i drži lekciju onima koji vode Vojsku danas? Kako će onda vojska danas da se drugačije ponaša nego što se ponašala pre 20 godina? Ako od Pavkovića, Lazarevića pravimo heroje, ako je Šainović i dalje u vrhu političke vlasti, kako je danas naša politika drugačija prema Kosovu i kosovskim Albancima nego što je bila devedesetih?

Svi znaju da je potpuna farsa izjava „Srbija nikada neće priznati nezavisno Kosovo“. Jednako kao kada insistiramo na nazivu Kosovo i Metohija. Jednako kao i kada zovu Tačija i Haradinaja predsednikom i premijerom privremenih institucija Prištine: predstava za javnost koja nam oduzima toliko vremena, zbog koje se usporava ili onemogućava regionalna saradnja, što je posebno intenzivirano ove godine.

Dvadeset godina je prošlo od rata na Kosovu, i dvadeset godina se lažemo. Ne laže nas neko sa strane, mi unutar srpskog društva se lažemo – o tome kako je počeo taj rat, zbog čega je

počeo, kako se u to uključila međunarodna zajednica, kako se završio. Danas ispovedamo bajke o epohalnim poredama srpske vojske nad NATO – koliko je onda strašna istina od koje bežimo stvarajući ovakve mitove. Svaka ta laž, svaki mit može da se razveje ako samo progovorimo o činjenicama. Zamislite da srpska Vlada umesto da se bavi fabrikovanjem izveštaja o štetnosti osiromašenog uranijuma, da je napravila popis žrtava NATO bombardovanja, i da je potvrdila nalaze međunarodnih organizacija i FHP i saopštila da je od posledica NATO bombi stradalo više albanskih nego srpskih civila. Kako bi to preživela srpska nacionalistička propaganda? Zamislite život bez srpske ratnohušakačke propagande. Zamislite život u kome nacionalnost žrtve nije važna kada određujemo dozu empatije i potrebe za pravdom.

Ako su zaista interesi kosovskih Srba prioritet srpske politike, onda Srbija mora da napravi mirovni sporazum sa kosovskim Albancima. Sa pravom kažu da je nivo prava kojim Ustavom i zakonom srpska manjina ima na Kosovu među najvišima u Evropi. Jedini način da Srbija učestvuje u tome kako će biti poštovana prava srpske manjine na Kosovu jeste da omogući Kosovu članstvo u UN, Savetu Evrope, OEBS. Od II svetskog rata se ne veruje državama da će obezbediti prava, zbog toga su uspostavljeni međunarodni mehanizmi za zaštitu ljudskih prava. Građani Kosova, bili Srbi, Albanci ili ostali – su jedini u Evropi koji nemaju pristup međunarodnim mehanizmima za zaštitu ljudskih prava. Svi mi od svoje države kada je ona rešena da nam krši prava ne očekujemo da će ih ona i odbraniti, svi gledamo u Strazbur. Građani Kosova gledaju svako na svoju stranu: Srbi gledaju u Beograd, a Beograd ništa ne može da uradi, i nastaje tenzija. Albanci gledaju u sebe ili Tiranu i nastaju tenzije i dodatne podele. Svi ostali nemaju gde da pogledaju, na njih niko ne misli u ovim pregovorima. To nije izuzetak, Srbi sa Kosova nisu ni prvi ni poslednji koji strepe da država neće obezbediti prava nego će tražiti zaštitu od međunarodnih institucija. To nas ne čini slabim i nesposobnim, nego delom Evrope, isto onako kako to rade građani Nemačke, Francuske, Italije, tako i mi u Srbiji – to moramo omogućiti i građanima Kosova.

Ako se taj famozni dogovor potpiše na način na koji su vođeni pregovori, na način na koji su potpisani briselski sporazumi, on ne može da ima pravi efekat. Do sada su naše vlasti i elite pregovore opisivale kao takmičenje jednih protiv drugih, ne samo u slučaju čuvenih 5:0 Marka Đurića, već da samo ako nekome ukrademo, možemo imati. Možemo izgubiti samo ako nama neko ukrade. Realnost koju vidimo pred očima je suprotna, ako se ne dogovorimo uskoro – gubimo sve. Ništa nam neće ostati, ni jednima ni drugima. Kada sve propadne što propada oko nas, otići će i poslednji ljudi sa ovih prostora. Gubimo sve. I jedni i drugi. Ako dobijamo, dobijamo i jedni i drugi.

YOUTH INITIATIVE FOR HUMAN RIGHTS
INICIJATIVA MLADIH ZA LJUDSKA PRAVA
NISMA E TË RINJVE PËR TË DREJTAT E NJERIUT

Inicijativa mladih za ljudska prava (Inicijativa) je regionalna mreža nevladinih organizacija koja ima programe na teritoriji Srbije, Kosova, Hrvatske, Crne Gore i Bosne i Hercegovine.

Inicijativu su formirali mladi ljudi iz ovih zemalja sa željom da pospeše učešće mladih u demokratizaciji društva i jačanju vladavine prava kroz proces suočavanja sa prošlošću i uspostavljanju novih, progresivnih veza u post-konfliktnom regionu bivše Jugoslavije. Inicijativa je formirana 2003. godine i u njoj svakodnevno na različitim projektima radi više od 30 ljudi. U rad organizacije uključeno je i nekoliko stotina aktivista i aktivistkinja.

Misija Inicijative je zaštita žrtava kršenja ljudskih prava, uspostavljanje novih veza u regionu među posleratnim generacijama i uključivanje mladih u proces tranzicione pravde, promovisanjem kazivanja istine o ratovima u bivšoj Jugoslaviji.

Inicijativa mladih za ljudska prava promoviše istinu, pravdu, odgovornost i jednakost kao osnovne vrednosti. Sedišta Inicijative nalaze se u Beogradu, Prištini, Podgorici, Zagrebu i Sarajevu.

Više o organizaciji je dostupno na www.yihr.rs.

Šest godina od potpisivanja Briselskog sporazuma

U petak, 19 aprila, se navršava šest godina od kada je potpisan „Prvi sporazum o principima regulisanja normalizacije odnosa“, u javnosti poznatiji kao Briselski sporazum. Dijalog između Beograda i Prištine pod okriljem Evropske unije je započet u martu 2011. godine, a potpisivanje Briselskog sporazuma se u javnosti smatralo velikim iskorakom u procesu normalizacije međusobnih odnosa.

Briselski dijalog može se podeliti na „tehničke pregovore“ koji se odvijaju na nivou eksperata dve vlade i „politički dijalog“ između nosilaca najviših državnih funkcija Srbije i Kosova. Do sada je postignuto preko dvadeset sporazuma,

bilo u okviru tehničkih ili političkih pregovora. Većina sporazuma odnosi se na rešavanje tehničkih pitanja od značaja za normalizaciju odnosa i kreiranje uslova za nesmetano kretanje ljudi i robe, ali se značajan deo njih bavi i raspuštanjem institucija Republike Srbije koje su prisutne na Kosovu, kao i njihovom integracijom u kosovski pravni sistem.

Briselski sporazum je potpisan 19. aprila 2013. godine u okviru „političkog dijaloga“ i sadrži petnaest tačaka koje definišu principe za integraciju Srba sa severa Kosova i institucija Republike Srbije na Kosovu u kosovski pravni sistem. Ovaj dokument reguliše sledeće oblasti: Asocijacija/Zajednica opština sa većinski srpskim stanovništvom; Policija; Pravosuđe; Lokalni izbori; Energetika; Telekomunikacije; i Evropske integracije.

Napredovanje u sprovođenju Sporazuma nije bilo pravolinijsko, a ceo proces su obeležili politički i bezbednosni izazovi koji su često proizvodili zastoj ili kašnjenja u realizaciji sporazuma. Međutim, nekoliko tačaka sporazuma je već sprovedeno, i to: integracija policije i civilne zaštite, integracija pravosudnog sistema, organizacija lokalnih izbora u opštinama na severu Kosova, a značajan napredak je ostvaren i u oblasti telekomunikacija.

Najveći kamen spoticanja u implementaciji Briselskog sporazuma jeste formiranje Zajednice/Asocijacije srpskih opština (ZSO), gde se nije mnogo odmaklo od samog početka i pored roka koji je Evropska unija dala Vladi Kosova za izradu Statuta (avgust 2018.). Pored ovog, ozbiljni izazovi su prisutni kod realizacije Sporazuma o energetici, gde postoje velike nesuglasice oko vlasništva nad imovinom i oko formiranja preduzeća koja će vršiti transport i distribuciju električne energije u opštinama na severu Kosova.

U oktobru 2018. godine sprovođenje preostalih postignutih sporazuma je naišlo na potpuni zastoj usled odluke Vlade Kosova o uvođenju taksi na uvoz robe iz Srbije (i Bosne i Hercegovine), najpre u visini od 10%, a zatim i neverovatnih 100%. I pored pritiska međunarodne zajednice, odluka Vlade Kosova o uvođenju taksi je i dalje na snazi. Kao odgovor na uvođenje pomenutih mera, Vlada Srbije je suspendovala svoje učešće u Briselskom dijalogu dok se sporne odluke ne povuku, čime je Briselski dijalog u potpunosti obustavljen.

Više o sprovođenju sporazuma postignutih u okviru Briselskog dijaloga je dostupno u poglavlju “Briselski dijalog - sedam godina kasnije” koje se nalazi u Knjizi preporuka Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji 2017/2018. Knjigu možete preuzeti na ovom [linku](#).

Članovi RG NKEU za Poglavlje 35 predstavili analizu „Kosovski Srbi u kontekstu razgraničenja“

Radna grupa Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji za Poglavlje 35 je 17. aprila 2019. godine u Beogradu organizovala događaj na kom je predstavljena analiza „Kosovski Srbi u kontekstu razgraničenja“. Autori analize su Centar za društveni dijalog i regionalne inicijative i Nova društvena inicijativa. Analiza je izrađena sa ciljem razumevanja politike razgraničenja i njenog uticaja na formiranje Zajednice srpskih opština (ZSO), kao i davanja preporuka u slučaju da do toga dođe.

Na panelu su učestvovali: Milan Krstić iz Centra za društveni dijalog i regionalne inicijative, Jovana Radosavljević iz Nove društvene inicijative, i Igor Novaković iz Saveta za inkluzivno upravljanje.

U analizi se naglašava da je neophodno omogućiti očuvanje dosadašnjeg obima prava nevećinskih zajednica kako bi se osigurao

njihov opstanak na Kosovu. Stoga je neophodno osigurati očuvanje odredbi koje se tiču funkcionisanja većinskih srpskih opština i uspostavljanja Asocijacije većinskih srpskih opština u skladu sa zakonima Kosova. Pored toga, autori smatraju da je važno učešće srpske zajednice u centralnim institucijama Kosova, transparentno finansiranje srpske zajednice od strane Beograda, kao i ostanak međunarodnih bezbednosnih snaga na Kosovu barem pet godina od potpisivanja Sporazuma o normalizaciji odnosa između Beograda i Prištine.

Na skupu su učestvovali predstavnici organizacija civilnog društva, predstavnici diplomatskog kora i donatorske zajednice, kao i mediji.

Događaj i analiza su deo projekta „Nacionalni konvent o Evropskoj uniji (NKEU) 2018/2019“ koji sprovodi Nacionalni konvent o Evropskoj uniji u saradnji sa Institutom za teritorijalni ekonomski razvoj (InTER). Projekat je finansiran od strane Fondacije za otvoreno društvo, Srbija.

Analiza je dostupna [ovde](#).

U Biltenu Radne grupe NKEU za Poglavlje 35 se iznose stavovi o pregovorima između Beograda i Prištine, prednostima i posledicama ponuđenih rešenja na stanje demokratije i društva u Srbiji, položaj i zaštitu etničkih zajednica na Kosovu, regionalnu stabilnost i pomirenje, Evropske integracije Srbije i druge važne teme od interesa za razvoj našeg društva. U biltenu se objavljuju tekstovi i stavovi članica Radne grupe, ali se daje mogućnost i drugim društvenim i političkim akterima da iznesu svoje stavove po pitanjima od značaja za Poglavlje 35. Bilten izlazi više puta mesečno, distribuira se putem elektronske pošte, i može da se preuzme sa internet stranice Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji, kao i sa stranice Instituta za teritorijalni ekonomski razvoj (InTER) koji koordinira radom Radne grupe za Poglavlje 35 i uređuje sadržaj biltena.

BILTEN RADNE GRUPE NACIONALNOG KONVENTA O EVROPSKOJ UNIJI ZA POGLAVLJE 35

Broj 16 (april 2019.)

poglavlje35@regionalnirazvoj.org

www.eukonvent.org

www.regionalnirazvoj.org

Mišljenja i stavovi izraženi u ovom Biltenu predstavljaju stavove autora i ne odražavaju neophodno zvanične stavove Fondacije za otvoreno društvo, Srbija, Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji, ni InTER-a.

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA

